

Utrikesutskottets betänkande

1982/83: 1

om främjande av mänskliga rättigheter

Motionerna

I motion 1981/82:526 av Sven Johansson (c), Sture Korpås (c) och Tore Nilsson (m) hemställs

att riksdagen begär att regeringen i FN verkar för att det görs ett starkt uttalande mot tortyr i olika former.

I motion 1981/82:723 av Nils Hjorth m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatta och intensifierade ansträngningar att i internationella sammanhang stärka arbetet för mänskliga rättigheter,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära initiativ till en förbättrad utbildning om mänskliga rättigheter vid svenska utbildningsanstalter,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om utgivande av en specialrapport med redovisning av svenska initiativ och svensk verksamhet sedan 1948 inom mellanstatliga organ på området mänskliga rättigheter,

4. att riksdagen hos regeringen begär att årligen få en sammanfattande rapport om sitt arbete för mänskliga rättigheter, dels inom mellanstatliga organ, dels vid direkta förbindelser med länder där allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer.

I motion 1981/82:1721 av Tore Nilsson (m) och Sven Johansson (c) hemställs

att riksdagen hos regeringen föreslår svenska åtgärder i FN i syfte att humanisera förhållandena i Iran.

I motion 1981/82:1723 av Bo Siegbahn (m) hemställs

att riksdagen hos regeringen anholder att denna återtar den vid Sveriges ratifikation av tilläggsprotokollet till Europarådets konvention av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna fogade reservationen.

Bakgrund

Övertygelsen att människan har okränkbara fri- och rättigheter går långt tillbaka i tiden. I många samhällen är det också självklart att det är en uppgift för statsmakten att garantera medborgarna deras rättigheter. Som ett uttryck härför har flera länder i sina författningar skrivit in grundläggande rättigheter.

Bl. a. erfarenheterna från det andra världskriget ökade angelägenheten att i det internationella samarbetet främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Inom Förenta nationerna utarbetades en *allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna*, som antogs år 1948. FN:s rättighetsdeklaration innehåller bl. a. bestämmelser om rätten till liv, frihet och personlig säkerhet; den förbjuder slaveri, tortyr och omänsklig behandling samt fastställer rätten till yttrandefrihet och religionsfrihet. Det heter också att folkets vilja skall komma till uttryck i fria val med allmän rösträtt.

Den allmänna deklarationen är långtgående i sina principer men är inte juridiskt bindande för staterna. För att på ett mer verkningsfullt sätt främja respekten för mänskliga rättigheter har den allmänna deklarationen därför kompletterats med bindande konventioner. De två viktigaste av dessa är *1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter* och *samma års konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter*.

Vid sidan av dessa grundläggande överenskommelser finns inom FN-systemet ett antal konventioner inriktade på skydd av vissa grupper eller intressen.

Dessa konventioner bildar ett regelverk av stor betydelse för främjandet av mänskliga rättigheter i världen. Liksom folkrätten i övrigt har emellertid konventionerna om mänskliga rättigheter givna begränsningar i sin räckvidd. Mindre än hälften av världens länder har ratificerat FN:s båda grundläggande konventioner. Det finns inget effektivt system för sanktioner i de fall ett medlemsland bryter mot konventionerna.

Sedan år 1970 finns det emellertid en procedur för granskning och behandling av klagomål från personer eller organisationer som anser sig kränkta i sina grundläggande fri- och rättigheter. Inom ramen för denna procedur kan *FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna* i sista hand vidta en undersökning av fallet, men knappast framtvunga någon rättelse mot den berörda statens vilja.

En ytterligare möjlighet till prövning av klagomål finns inom 1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Enligt artikel 40 i denna konvention skall medlemsstaterna avge rapporter om åtgärder som de vidtagit för att genomföra de i konventionen behandlade rättigheterna. Rapporterna granskas av en kommitté, som har möjlighet att göra uttalanden i anledning av rapporterna. Enligt artikel 41 i samma konvention kan en medlemsstat framföra klagomål mot annan medlemsstat, dock endast under förutsättning att denna medlemsstat uttryckligen erkänt kommitténs behörighet att motta och pröva sådana klagomål. Slutligen har det i anslutning till konventionen utarbetats ett s. k. fakultativt tilläggsprotokoll enligt vilket även enskilda personer eller organisationer kan framföra klagomål mot ett medlemsland. Förutsättningen härför är emellertid att det av klagomålet berörda landet anslutit sig till det fakultativa protokollet, vilket hittills endast drygt 20 stater gjort.

Även på det europeiska planet har nedlagts ett betydande arbete på att

stärka de mänskliga rättigheterna. Inom Europarådet framlades år 1950 *den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*. Denna konvention, till vilken alla Europarådets medlemsländer anslutit sig, har varit en viktig inspirationskälla för FN-arbetet på samma område. Mänskliga rättigheter är också en fråga för den europeiska säkerhetskonferensen (ESK). Det sägs uttryckligen i slutdokumentet från Helsingfors att respekt för de mänskliga rättigheterna utgör en väsentlig faktor för freden.

Den europeiska konventionen upptar visserligen ett mindre antal rättigheter än tidigare nämnda FN-konvention från år 1966 men kan i gengäld sägas vara mer effektiv så till vida att det upprättades ett maskineri som skall se till att Europarådskonventionen också efterlevs i medlemsstaterna. Detta består av *den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna* och – som högre instans – *den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna*. Till dess organ kan medlemsländer och enskilda medborgare under vissa förutsättningar inkomma med klagomål om brott mot konventionen. För att ett enskilt klagomål skall tas upp av kommissionen fordras emellertid bl. a. att det land som skall stå som svarande har erkänt kommissionens behörighet. Även domstolens behörighet att pröva klagomål måste ha erkänts av den berörda staten innan ett mål kan föras vidare till den.

Den europeiska konventionen har sedermera kompletterats med fem tilläggsprotokoll. Det första av dessa, som undertecknades år 1952, handlar bl. a. om äganderätten, rätten till fria val och rätten till undervisning. I artikel 2 i detta protokoll stadgas att ingen får förvägras rätten till undervisning men att staten skall respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

När regeringen den 22 juni 1953 ratificerade det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna förklarades i en reservation till artikel 2 dels att Sverige inte kan medge föräldrar rätt att under hänvisning till sin filosofiska övertygelse för sina barn erhålla befrielse från skyldigheten att delta i delar av de allmänna skolornas undervisning, dels att befrielse från skyldigheten att delta i de allmänna skolornas kristendomsundervisning endast kan medges för barn med annan trosbekännelse än svenska kyrkans, för vilka tillfredsställande religionsundervisning är anordnad.

I regeringens proposition 1953:32 anfördes huvudsakligen två skäl till att detta förbehåll ansågs erforderligt. Skolans undervisning i de olika ämnena var att betrakta som en helhet och det kunde inte vara rimligt att föräldrar, med hänvisning till sin filosofiska övertygelse, tilläts utbyta delar av undervisningen mot privat undervisning.

Något annorlunda förhöll det sig med kristendomsundervisningen. Samtidigt som det fastslogs att krav på deltagande i kristendomsundervisningen inte i och för sig utgjorde någon kränkning av religionsfriheten eftersom

undervisningen förutsattes bedrivas på ett objektivt sätt, ansåg regeringen att trossamfund som i sin åskådning väsentligt avvek från grunderna för skolans kristendomsundervisning skulle äga möjlighet att med regeringens tillstånd själva ombesörja religionsundervisning i skolans ställe.

F. n. innehas sådant tillstånd bl. a. av de mosaiska församlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, katolska kyrkan i Sverige, Evangelisk-Lutherska kyrkan i Sverige, muslimska församlingen i Malmö och Lutherska bekännelsekyrkan i Sverige.

Vid tre senare tillfällen har Sverige anslutit sig till överenskommelser med likartad innebörd, nämligen UNESCO-konventionen år 1960 mot diskriminering inom undervisningen och de tidigare nämnda FN-konventionerna av år 1966 om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter resp. medborgerliga och politiska rättigheter.

UNESCO-konventionen mot diskriminering inom undervisningen ratificerades av Sverige den 21 mars 1968. Denna konvention innehåller i artikel 5:1:b) en bestämmelse, i vilken det förklaras vara väsentligt att respektera föräldrars och andra målsmäns frihet "att på ett sätt som överensstämmer med formerna för landets rättstillämpning tillförsäkra barnen en religiös och moralisk uppfostran i enlighet med deras egen övertygelse". Enligt artikel 5:2 förbinder sig vidare de fördragsslutande staterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa tillämpningen av principerna i artikel 5:1.

De båda FN-konventionerna om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, resp. FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter ratificerades av Sverige den 6 december 1971. Enligt artikel 13:3 i den förstnämnda konventionen förpliktar sig konventionsstaterna bl. a. att respektera föräldrars och förmyndares "frihet att tillförsäkra sina barn den religiösa och moraliska uppfostran, som står i överensstämmelse med deras egen övertygelse". En praktiskt taget likalydande bestämmelse finns också i artikel 18:4 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

När regeringen föreslog riksdagen ratifikation av dessa båda konventioner (prop. 1967:36 och 1971:125) skedde det med hänvisning till att religionsundervisningen i skolorna skall vara objektiv och att möjlighet till befrielse finns. I fråga om UNESCO-konventionen fanns därtill ej möjlighet att anmäla förbehåll mot någon artikel.

Utskottet

Kränkningar mot människans grundläggande fri- och rättigheter förekommer i många länder. I den senaste årsrapporten från Amnesty International upptas långt över hundra stater. Även om det i flera av dessa länder rör sig om enstaka och kanske juridiskt oklara fall är det uppenbart att det i ett stort antal stater förekommer omfattande och svåra brott mot människans rättigheter. Inte sällan rör det sig om ett förtryck som bedrivs eller

uppmuntras av de egna myndigheterna eller utan motåtgärder tolereras av dem. I några stater har förföljelse, diskriminering och omänsklig behandling upphöjts till allmän lag.

I motion 526 föreslås att regeringen i FN gör ett starkt uttalande mot tortyr i olika former. I motion 723 föreslås i yrkande 1 att regeringen fortsätter och intensifierar ansträngningarna att i internationella sammanhang stärka arbetet för mänskliga rättigheter. I motionstexten anförts bl. a. att internationella överenskommelser på området måste respekteras av de stater som undertecknat dem, att normsystemet måste utvecklas ytterligare och att ett övervakningsmaskineri byggs upp. Vidare heter det att förslaget till konvention mot tortyr bör drivas vidare och ej urholkas, att arbetet mot dödsstraffet måste bedrivas aktivt samt att regeringen bör verka för ett godkännande av regelsamlingen för skydd för häktade och fängslade personer och för kodexen för medicinsk etik.

Utskottet delar motionärernas bedömning att de här nämnda frågorna förtjänar fortsatt stor uppmärksamhet. Svenska företrädare har i det internationella samarbetet också aktivt verkat för en förstärkning av reglerna till skydd för människans rättigheter. Sverige var en av initiativtagarna till att tortyrfrågan togs upp på FN:s dagordning år 1973. Arbetet på en konventionstext har därefter bedrivits med förhållandevis stor framgång. Vad som nu återstår är den svåra uppgiften att åstadkomma effektiva tillämpnings- och kontrollföreskrifter och samtidigt sådan utformning av förslaget att en bred anslutning till en slutlig konvention kan uppnås.

Till detta område hör skyddet för fängslade personer och den medicinska kodexen. Inom FN:s juridiska utskott görs nu en genomgång av möjligheterna att i olika avseenden precisera och stärka fängslade personers rättsställning. I det sociala utskottet arbetar man på att utforma regler för medicinsk personal, innefattande bl. a. förbud att medverka vid tortyr och bestraffning. Arbetet på dessa båda frågor går emellertid långsamt.

Sverige var också en av initiativtagarna till arbetet inom FN på att få till stånd ett förbud mot dödsstraff. Frågan har ingående behandlats av utskottet i betänkande UU 1980/81:10. Det framgår därav att de ansträngningar Sverige och andra länder lagt ned i denna fråga såväl i FN som i Europarådet stött på hårt motstånd.

Sverige har således sedan lång tid på olika vägar sökt främja respekten för mänskliga rättigheter och inte minst lagt vikt vid de juridiska instrument som konventionerna på området utgör.

Trots att det sedan lång tid pågår ett omfattande internationellt arbete, inte minst på det folkrättsliga planet, att stärka respekten för mänskliga rättigheter har FN och andra internationella organisationer emellertid i praktiken små möjligheter att direkt ingripa mot medvetna och systematiska brott mot mänskliga rättigheter i enskilda länder.

Om således internationella konventioner på området har begränsad

räckvidd har de ändå stor betydelse som normgivare och rättesnören. De ger möjlighet att i internationella fora diskutera människans grundläggande fri- och rättigheter. Sverige har också i olika sammanhang gjort bruk av denna möjlighet. I FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, där vi innevarande period inte är medlem men ändå har yttranderätt, har vi regelmässigt påtalat brott mot mänskliga rättigheter. Så sker också i FN:s generalförsamling och i FN:s sociala och ekonomiska råd (ECOSOC). I generalförsamlingens tredje utskott håller Sverige varje år ett anförande särskilt ägnat åt mänskliga rättigheter. I våra FN-anföranden har vi under det gångna året utöver allmänna bedömningar av rättighetssituationen i världen, även tagit upp enskilda länder såsom Afghanistan, Chile, El Salvador, Guatemala, Iran, Polen, Sydafrika och Turkiet. Vi har också gjort klara uttalanden mot tortyr.

Den svenska inställningen är således välkänd. Utskottet har anledning utgå från att regeringen i de här nämnda frågorna liksom i arbetet för att främja den fortsatta utvecklingen av folkrätten på området för mänskliga rättigheter spelar en pådrivande roll.

Med det anförda torde motion 526 och yrkande 1 i motion 723 få anses besvarade.

I yrkande 2 i motion 723 föreslås att regeringen tar initiativ till en förbättrad utbildning om mänskliga rättigheter vid svenska utbildningsanstalter.

Skolans läroplaner avspeglar övertygelsen att människan har vissa grundläggande fri- och rättigheter. Det finns i kursplanerna föreskrifter om att undervisning om mänskliga rättigheter skall meddelas, vilket också sker. Det synes emellertid råda brist på lämpligt studiematerial. Enligt vad utskottet inhämtat överväger skolmyndigheterna vad som kan göras för att stimulera undervisningen på detta viktiga område, varvid utskottet förutsätter att frågan om läromedelsbristen löses. I detta arbete bör erfarenheter inom UNESCO kunna vara till nytta. Utskottet får därmed anse yrkande 2 i motion 723 besvarat.

I samma motions yrkande 3 och 4 föreslås att regeringen ges i uppdrag att i en specialrapport redovisa svenska initiativ sedan 1948 inom mellanstatliga organisationer på området för mänskliga rättigheter samt att riksdagen årligen får en sammanfattande rapport från regeringen om dess arbete på området inom mellanstatliga organ och i direkta förbindelser med enskilda länder, där allvarliga kränkningar förekommer.

Utskottet delar motionärernas åsikt att en öppen information från regeringen i dessa frågor är viktig. Regeringen publicerar också ett relativt omfattande material i frågan. I en skrift från utrikesdepartementet före varje möte med generalförsamlingen ges en översiktlig presentation av aktuella FN-frågor. En utförlig redogörelse för generalförsamlingens möten lämnas i utrikesdepartementets s. k. blåböcker om FN. Viktigare tal och uttalanden av regeringen redovisas i den årliga publikationen Utrikesfrågor. En

sammanfattande redogörelse för det svenska arbetet på området för mänskliga rättigheter har givits ut i skriftserien UD informerar (1979:1).

Utskottet konstaterar således att det redan finns en relativt omfattande redovisning för regeringens arbete på området och att denna fortlöpande förnyas.

Utskottet anser dock att det kan finnas skäl för regeringen att överväga om det föreligger behov av ytterligare offentlig redovisning av svenska åtgärder på området för mänskliga rättigheter.

Yrkandena 3 och 4 i motion 723 får därmed anses besvarade.

I motion 1721 föreslås svenska åtgärder i FN i syfte att humanisera förhållandena i Iran. Motionärerna lämnar i motionstexten åtskilliga exempel på förtryck mot oliktkänkande och rättslöshet i Iran. De tar också upp kvinnans situation i landet.

Förtryck och förföljelser har pågått i Iran under en lång följd av år. Den tidigare regimen utövade sin makt med hjälp av brutalt våld. När schahen störtades i januari 1979 skapades förhoppningar om att en period av lugn och frihet skulle kunna inledas i Iran. Dessa förhoppningar grusades snart.

Den nya regimen gjorde upp med de gamla makthavarna utan förskoning. Därefter vidtog förföljelser mot nya motståndare, verkliga eller påstådda. Avrättningarna fortsatte och fick skrämmande omfattning. Den inhemska oppositionen svarade med våldsaktioner mot regimen. En tragisk höjdpunkt nåddes när ett bombattentat mot regeringspartiets lokaler i juni 1980 skördade ett 70-tal dödsoffer, vilket i sin tur utlöste en våg av repression. Enligt Amnesty:s uppskattningar skulle ca 2 400 personer ha avrättats under det halvår som följde på bombdådet mot partilokalerna.

Den svenska regeringen har på olika sätt reagerat mot den onda cirkeln av våld i Iran. En utförlig redogörelse för situationen och de många kränkningarna av mänskliga rättigheter lämnades av utrikesminister Ola Ullsten som svar på en interpellation i riksdagen den 23 november 1980.

Även i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) har Sverige under innevarande år gjort uttalanden om Iran och andra länder där mänskliga rättigheter kränks.

Utskottet delar den oro regeringen givit uttryck åt. Någon avgörande förbättring av situationen i Iran har knappast kunnat konstateras under de gångna månaderna. Förföljelserna mot oliktkänkande fortsätter. Bland de religiösa minoriteterna tycks medlemmarna i bahaisamfundet vara en särskilt utsatt grupp.

Kvinnans ställning har försämrats. Hon förvägras rättigheter som numera ter sig naturliga i de flesta samhällen och utsätts inte sällan för godtyckliga övergrepp.

Sverige har självfallet anledning att fortsatt noga följa utvecklingen i Iran och andra länder i syfte att när så är erforderligt påtala brott mot mänskliga rättigheter. Utskottet utgår från att så kommer att ske.

Det har ibland anförts att synen på människans fri- och rättigheter skiljer sig mellan länder av olika religiös och kulturell tradition och att därför en gemensam måttstock inte alltid kan användas. Utskottet har självfallet förståelse för att skilda kulturer har skilda värderingar. I själva verket har en del av våldet i dagens Iran sin upprinnelse i grundläggande motsättningar mellan grupper som har sinsemellan olika uppfattningar om religionens och Koranens roll i lagstiftning och samhällsliv.

Respekten för andra kulturer och samhällssystem får emellertid aldrig medföra att vi upphör att hävda att varje människa har ett alldeles eget värde. Våld kan inte försvaras som en kulturyttring. Det är denna övertygelse som är den omistliga kärnan i folkrättens regler om de grundläggande fri- och rättigheterna.

Med hänvisning till vad som anförts i det föregående får utskottet anse motion 1721 besvarad.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion 1723.

De mot varandra svarande artiklarna i de tidigare nämnda fyra konventionerna uppvisar stora likheter men är inte identiska i sin ordalydelse. I UNESCO-konventionen och FN-konventionerna heter det att föräldrar skall ha möjlighet att välja andra likvärdiga läroanstalter för sina barn än de offentliga och ge barnen en religiös och moralisk uppfostran som överensstämmer med föräldrarnas övertygelse. I UNESCO-konventionen står det vidare att ingen person skall påtvingas en religiös fostran som inte överensstämmer med hans övertygelse.

Europarådskonventionen tar sikte på själva undervisningen i de offentliga skolorna och säger att staten i sin skolverksamhet skall respektera föräldrarnas rätt att ge sina barn en uppfostran och undervisning som överensstämmer med föräldrarnas övertygelse.

Europarådskonventionen är avfattad för en krets av europeiska medlemsländer och tillkom i en situation då det i många europeiska länder förelåg en motsättning mellan ett konfessionslöst offentligt undervisningsväsen å ena sidan och ett behov hos många grupper att ge sina barn en kristet betonad undervisning å den andra. Konventionstexten är för medlemsländer i denna situation en uppmaning att tillförsäkra de föräldrar som så önskar rätten att välja andra skolformer eller kompletterande undervisning.

I statskyrkoländer, som Sverige, var läget annorlunda. Där hade de offentliga skolorna av tradition tagit på sig en uppgift att sörja för elevernas kristna fostran.

När Sverige år 1953 skulle biträda Europarådskonventionen var det för det första statsmakternas uppfattning att den allmänna undervisningen i skolan var ett sammanhållet helt. Föräldrar borde således inte med hänvisning till sin filosofiska uppfattning kunna få befrielse för sina barn från någon del av undervisningen.

Vad gäller kristendomsundervisningen var det statsmakternas uppfattning

att den skulle bedrivas på ett objektivt sätt som uteslöt samvetstvang. Samtidigt medgavs att undervisningen i grunden byggde på kristna värderingar. Detta faktum borde göra det möjligt för trossamfund som i sin uppfattning väsentligt avvek från grunderna i kristendomsundervisningen att på vissa villkor erhålla befrielse från denna undervisning.

Därför ansågs det föreligga behov av ett förbehåll som både fastställde att kristendomsundervisningen i normalfallet var obligatorisk men samtidigt under vissa omständigheter öppnade möjlighet för befrielse för barn med andra trosbekännelser än svenska kyrkans.

Vid tidpunkten för ratifikationen av UNESCO-konventionen år 1968 och de båda FN-konventionerna år 1971 var läget något annorlunda. De specifikt kristna värderingarna i skolundervisningen hade minskat i betydelse, kristendomsämnet hade bytt namn till religionskunskap. Undervisningen i detta ämne kunde inte anses stå i strid med andra religiösa övertygelser.

Det kan därför göras gällande att den del av det svenska förbehållet mot Europarådskonventionen som gäller religionsundervisningen numera borde kunna återtas. Enligt utskottets mening talar emellertid övervägande skäl mot ett sådant återtagande.

Det är osäkert om de organ som har att tillämpa tilläggsprotokollet – den europeiska domstolen och den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna – i ett givet fall skulle acceptera argumentet att den nuvarande undervisningen i religionskunskap är sådan att den på grund av sin objektiva karaktär inte kan kränka några föräldrars religiösa övertygelse. Om detta argument vid en närmare prövning skulle underkännas, kan den svenska reservationen alltjämt få praktisk betydelse. I avsaknad av förbehållet skulle Sverige kunna åläggas att i ökad utsträckning medge befrielse från undervisningen i religionskunskap.

Om förbehållet nu återkallas med motiveringen att den svenska religionsundervisningen är helt neutral, skulle svenska myndigheter i konsekvens därmed också behöva ifrågasätta grunden för redan beviljade befrielser.

Slutligen talar enligt utskottets mening praktiska skäl mot att nu återta en del av en reservation som utan väsentlig olägenhet varit i kraft i närmare 30 år.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts får utskottet avstyrka motion 1723.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen förklarar motion 1981/82:526, motion 1981/82:723 och motion 1981/82:1721 besvarade med vad utskottet anför,
2. att riksdagen avslår motion 1981/82:1723.

res. (m)

Stockholm den 9 november 1982

På utrikesutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Ingrid Sundberg (m), Jan Bergqvist (s), Margaretha af Ugglas (m), Maj-Lis Lööw (s), Bengt Silfverstrand (s), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Bertil Måbrink (vpk), Lars Hjertén (m), Sören Häggroth (s) och Nils Svensson (s).

Reservation

Ingrid Sundberg, Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Enligt utskottets mening" och slutar med "motion 1723" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening talar övervägande skäl för ett sådant återtagande.

Det är numera sannolikt att de organ som har att tillämpa tilläggsprotokollet – den europeiska domstolen och den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna – accepterar argumentet att den nuvarande undervisningen i religionskunskap är sådan att den på grund av sin objektiva karaktär inte kan kränka några föräldrars religiösa övertygelse.

Denna uppfattning styrks av att inga särskilda resonemang om ifrågavarande problem förts i senare propositioner om konventionerna. Skälet härtill torde ha varit uppfattningen att undervisningen i svenska skolor skall vara objektiv och neutral i förhållande till skilda trosuppfattningar och att på grund härav undervisningen inte står i strid med några föräldrars religiösa övertygelse.

Sverige är det enda land med en reservation av ifrågavarande slag, och även om det är sannolikt att berörda reservation inte mer kommer att utnyttjas så är dess existens inte i samklang med värderingar i svensk utbildningspolitik.

Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet motion 1723.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1723 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.